

Iedvesmai nav vecuma

Laiks izdot trešo grāmatu par Sarkanu

IVETA ŠMUGĀ

Andris Trečaks uz sarunu redakcijā ieradās ar jau apkopotu apjomīgu materiālu trešajai grāmatai par Sarkanu pagastu.

Viņa devums savam pagastam un Madonas novadam turpinās kā aktīva līdzdalība gan sabiedriskajā, gan kultūras dzīvē, pētot Sarkanu pagasta vēsturi, kas balstās uz vietējo iedzīvotāju atmiņām, fotogrāfijām, arhīvu materiāliem.

Divas unikālās Andra Trečaka grāmatas par Sarkanu pagasta vēsturi un kultūrvēsturisko mantojumu, cilvēkiem jau ir izdotas (2007. un 2018. gadā), iespējams, jau šogad ceļu pie lasītājiem uzsāks trešā grāmata.

— Kā radās nepieciešamība rakstīt un apkopot Sarkanu pagasta vēsturi grāmatās?

— Aktīvi ar Sarkanu pagasta vēstures liecību vākšanu un apzināšanu nodarbojos kopš 1980. gadu beigām un īpaši kopš pirmās grāmatas iznākšanas 2007. gadā. Varētu teikt, ka tas ir pusmūža darbs — nav gluži visa mūža darbs, bet vēstures vākšanai un grāmatu izdošanai ilgi esmu veltījis savu laiku un enerģiju.

Doma radās tad, kad sāku vākt senlietas, visu, kas likās interesants no vēstures aspekta. Manās rokās nonāca arī daudz dažādu materiālu par pagastu. Radās jautājums, kur to visu glabāt, jo krāt tikai sev, savai lietošanai likās nevajadzīgi. Tad arī dzima ideja par grāmatu, lai sabiedrība ar visu šo informāciju varētu iepazīties. Sāku sadarboties ar vēstures studentu, kurš diplomdarba ietvaros izpētīja arhīvus, deva krietni daudz informācijas tieši par mūsu vietu. Saprātu, ka pienācis laiks visu apkopot vienā izdevumā.

Papildus tam man uzdāvināja unikālu kladi, kurā bija uzskaitītas Sarkanu pagasta mājas un apraksti par ģimenēm. Šo vērtīgo kladi bija rakstījis Sarkanu pagasta skrīveris Voldemārs Jēgeris, tajā bija minētas 248 Sarkanu pagasta mājas un ģimeņu sastāvs. Klade kļuva par unikālu avotu pētījumos.

No vietējiem iedzīvotājiem savācu dažādus stāstus, fotogrāfijas un dokumentus no arhīviem. 1980. gadu beigās vēl nebija tik liela interese par senlietām, arī man pašam tolaik neradās doma pavaicāt vietējiem cilvēkiem viņu atmiņas un materiālus. Tikai vēlāk sapratu, cik daudz varēja iegūt, ja būtu uzsācis agrāk. Daudz kas no vērtīgām lietām diemžēl ir zudis, jo cilvēki izmeta ārā senās

Andris Trečaks strādā pie trešās grāmatas sagatavošanas par Sarkanu pagastu.

Foto — AGRIS VECKALNIŅŠ

fotogrāfijas un dokumentus, jo tas nelikās svarīgi.

Ja pirmās grāmatas tapšanā man bija palīgs — vēstures students, ar kuru kopā sadarbojāties, sākot ar otro grāmatu, visu darbu pie fotogrāfiju un jauno materiālu vākšanas paveicu individuāli. Sākumā materiāli bija tikai par Sarkanu pagastu. Vēlāk, kad Sarkanu pagastam tika pievienots Patkules pagasts

140 lapu materiālu, bildēm un izlaidumu fotogrāfijām no 1952. gada līdz mūsdienām. Pats 1972. gadā esmu beidzis Sarkanu skolu,

Izlaidumu bildes meklēju, uzrunājot bijušos absolventus dažādās vietās, sazinājos arī ar viņu ģimenēm un radiem. Grāmatās būs daudz fotogrāfiju, kas stāsta par vietējām tradīcijām, kultūras dzīvi, svētkiem, biedrībām un dažādiem notikumiem.

un tā lieliski piemērojās senlietu muzeja vajadzībām. Vēlāk, nodibinot biedrību "Sarkanmuiža", tika apstiprināts LAD projekts, ar kura atbalstu klēti ierīkoju arī apgaismojumu un grīdas, jo sākotnēji tās bija sliktā stāvoklī.

Sākumā bija viena telpa, vēlāk senlietas aizņēma divas, tagad jau trīs telpas. Šajā klēti ir izvietota privātā muzeja senlietu ekspozīcija, kas izsauc lielu

„Ar laiku vietējie iedzīvotāji paši sāka piedāvāt materiālus vai informēt, ja mājās ir atrasts kas vērtīgs.”

un Aizkuja, vēsturiskā pētījuma apmērs paplašinājās un materiāli tika vākti arī par šīm vietām.

— Kas apkopots Sarkanu pagasta trešajā grāmatā?

— Jau veidojot otro grāmatu, biju domājis, ka vajadzētu pievienot grāmatai 1939. gada saimnieku fotogrāfijas. Darbs izrādījās ārkārtīgi grūts un laikietilpīgs — daudzu gadu laikā meklēju bildes, dažkārt pat sazinoties ar cilvēkiem ārzemēs, braucot pa visu Latviju un vācot fotoattēlus. Bilde otrajā grāmatā neievietoja.

Tāpat gribēju iekļaut vairāk informācijas par pagasta ievērojamām personībām un arī par skolām. Piemēram, Sarkanu skola ir detalizēti aprakstīta ar

— Vai cilvēki labprāt dod materiālus grāmatām un senlietas muzejam?

— Jā, ar laiku vietējie iedzīvotāji paši sāka piedāvāt materiālus vai informēt, ja mājās ir atrasts kas vērtīgs, lai to izmantotu muzejā. Piemēram, mēdz piedāvāt aplūkot, kas mājā palicis no vecajiem laikiem, un ļauj izvēlēties noderīgo muzejam. Esmu pateicīgs visiem, kuri lietas nepārdeva uzpircējiem, arī neizmeta. Lielākoties viņi izvēlējās tās paturēt, un vēlāk gandrīz visas nonāca pie manis, tādējādi nodrošinot to saglabāšanos. Muzeju Bikšēres klēti atvēru 2006. gada 4. maijā. Viss sākās ar to, ka klēts telpas bija tukšas,

interesi ciemiņu un pagasta apmeklētāju vidū, bijuši arī ciemiņi no ārzemēm.

— Kāda ir līdzšinējā pieredze ar grāmatu izdošanu?

— Pirmās un otrās grāmatas izdošanā sadarbojos ar redaktoru Andreju Vasiļjevu, viņš palīdzēja arī sponsoru piesaistē. Tagad pats daudz ko pārzinu par grāmatu maketu un izdošanu, jo pa šiem gadiem iekrājušies laba pieredze.

Pašam lielākais gandarījums ir tad, kad grāmata ir pabeigta un izdota. Cilvēki ļoti novērtē grāmatas, lasa, interesējas, atzīst, ka bez Andriša daudzas atmiņas būtu pazudušas. Tas sniedz patiesu gandarījumu. Arī

skolēni un studenti bieži izmanto manus materiālus gan projektu, gan pētniecisko darbu veikšanai. Grūtākais visā ķēdē ir sameklēt sponsorus.

— Kā sadali laiku otrajam vaļaspriekam — muzicēšanai estrādes ansambli.

— Esmu dziedājis un spēlējis ansambli jau vairāk nekā 50 gadus. Agrāk ansamblim bija nosaukums "Elfi", pēc tam — "Ķirmji". Pagājušajā gadā atzīmējām 50. gadadienu, kopš uzstāšanās uz skatuves; esam izdevuši mūzikas kaseti. Tas bija 1975. gada vasarā, kad izveidojās ansambļītis. Sākumā tikai spēļu ģitāru, bet pēc vairākiem mēnešiem saņēmos un nodziedāju pirmo dziesmu — "Liepas satumst". Rokas un kājas tajā brīdī ļoti drebēja. Ģitāru mājās vairs nepaņemu — nav laika, daudz darbu. Dziedu tagad tikai pasākumos.

Mūsu ansamblim "Ķirmji" bija prāvāks sastāvs, tagad aktīvi esam kopā ar kolēģi Ēvaldu Bondaru. Joprojām pa trešdienām tautas namā "Kalnagravas" notiek mēģinājumi.

Kad vaicā, kam ģimenē bija muzikanta gēns, domāju, ka mammai. Viņa mājās vienmēr dziedāja. Esmu pats jaunākais ģimenē, ilgi gaidītais dēls, jo uzaugu kopā ar piecām māsām. Diemžēl neviena no māsām vairs nav šaipus lauks.

Skolas laikā dziedāju kori, mācoties Latvijas Lauksaimniecības akadēmijā — kori "Ozols". Mana balss skanējusi arī vokālajā ansambli "Rondo". Prieks, ka mazmeitai Santai, kas dzīvo Madlienā, varbūt kas ir iedzimis no manis — viņa dzied, dejo, darbojas jaunsargos.

— Kā ģimene attiecas pret tavu darbu pie muzeja un vēstures apzināšanas?

— Ģimene kopumā atbalsta, īpaši jaunākais dēls palīdz aktīvi, arī citiem ģimenes locekļiem interese ir. Sieva gan mēdz pajokot, ka ar visām vēsturiskajām mantām māja jau pārbāzta un vajadzētu izlemt, kas ir svarīgāks. Lepojos ar četriem dēliem un kopā septiņiem mazbērniem — aug četri mazdēli un trīs mazmeitas. Jaunākajam dēlam Arvim piemīt mākslinieciskas dotības, viņš ļoti palīdz muzejā, noformē ekspozīciju. Zinu — ja vajadzēs, viņš varēs šo darbu pārņemt. Arī mazbērni, cerams, ieinteresēsies. Viens dēls dzīvo Filipinās, viņš saka, ka puspospasaules šķīrs no mājām, bet šogad visi būsim pie manis uz 70 gadu jubileju.

Jubilejā spēlēs Ēvalds kopā ar otru draugu Valdi Špaku. Mēs viens otram jubilejās palīdzam ar mūziku — tā arī šoreiz.

Drīves albuma stāsts

Tālu no ierastā, bet joprojām starp savējiem

ZANE BIKOVSKA

Vairākas desmitgades pavadīt vienā darbavietā ir retums, bet dažiem cilvēkiem tā kļūst par otrajām mājām. Liezēres pamatskolā savu darbu mūžu pavadījusi skolotāja MĀRĪTE FIĻOVA, kuru skolēni atceras ar īpašu siltumu. Viņa bija viena no tiem pedagogiem, kas ne tikai pasniedz mācību vielu, bet arī iedod dzīvei svarīgāko — attieksmi, sapratni un cilvēcību. Skolēnu un skolotājas savstarpējā cieņa un mīlestība vienmēr bijusi abpusēja. Šobrīd Mārites dzīve rit Ventspilī. Šo pilsētu viņa par mājām sauc jau gandrīz divus gadus, taču saikne ar bijušajiem audzēkņiem, darbabiedriem un draugiem vēl arvien ir dzīva.

— Mana dzimtā puse ir Vējava, un tā ir vieta, kurā piedzimst visi Vidzemes vēji — esmu par to pārliecināta. Tāpēc vējš ir mana stihija jebkādas izpausmēs. Bez vēja nevaru, man to ļoti vajag. Dzīvoju starp Dieva asarām un zemes smieklēm, ļaujos piedzīvojumiem, kādi vien iespējami. Mana piedzimšana arī ir piedzīvojums, — Mārite sāk šķētnāt savu dzīves kamolu. — Pasaulē nācu 1949. gada aukstā 8. aprīļa rītā. Piedzimu pie „Jesperu” mājas stūra uz zirga ratiem, jo mamma nekur nepaspēja aizvest. Mani saņēma kaimiņiene Anna, kuru pēc gadiem pavadīju pēdējā gaitā. Tēvs mani ietinis segenē, ātri ienesis istabā un ielicis ierītē, jo tur bija silts. Visi domāja, ka neizdzīvošu, jo „atskrēju” priekšlaicīgi. Pirms laika nācu pasaulē tāpēc, ka 1949. gada 25. martā notika izsūtīšanas. Manu vectēvu, vecmammu un mammas vecāko māsu, kura arī tolaik dzīvoja „Jesperos”, izsūtīja uz Sibīriju. Mammu divainā kārtā nepaņēma, varbūt tāpēc, ka viņa bija gaidībās? Palikt atļāva arī mammas vecākās māsas diviem vecākajiem bērniem, savukārt jaunāko viņas bērnu paņēma līdzī uz izsūtījuma vietu. Mammas lielo pārdzīvojumu dēļ es arī agrāk ieradās šajā pasaulē. Un saistībā ar deportācijām man tika iedots vārds Mārite, kas savu vārda dienu svin 25. martā. Mani ir centušies saukt par Māru, bet mamma, to dzirdot, vienmēr dusmojās. Man nav nekādu pretenziju pret to, ka 25. martā — manā vārda dienā — jāizkar karogs ar sēru lentīti, jo es godinu un atceros savus vecvecākus.

Bērniņa bija grūta, jo tas bija pēckara laiks, dzīvojam laukos, smagi strādājām. Mammas tēvs bija ciema padomes priekšsēdētājs vispirms Vestienā, pēc tam Jumurdā, bet pārticīga dzīve nebija. Bijām trīs bērni — es, mana māsa Mudīte un brālis Osvalds. Mamma mūs audzināja darbam un labām lietām, bija aizņēmta darbā. Savu bērniņu zināmā mērā vadījām savvaļā. Netālu no mājas bija liela smilšu bedre, kurā spēlējāmies. No rīta turp aizgājām, vakarā atnācām.

Mārite Fiļova ir skolotāja, kas sniegusi ne tikai zināšanas, bet arī sirds izglītību.

Mārites patiesā bagātība ir viņas ģimene.

Tolaik mūsu rotaļietas bija egļu čiekuriņi, pudeles — viss, ko varēja ieraudzīt mājās un dabā. Leļļu nebija; kad parādījās leļļu galviņas, mamma tās piešuva pašas izgatavotam rumpītim. Tās bija mūsu pirmās lellītes. Atminos, kā ar māsu meklējām maizes garoziņas skapišos, ar šausmām atceros miltu biežputras un cukurbiešu ķīseli, ko mamma vārīja. Kolhoza laikā, kad kukurūza parādījās, to sasēja ap mūsu māju. Kad vāļites nogatavojās, mēs tās slepeni ēdām. Kolhoza laukos taču nedrīkstēja neko ņemt. Tajā pašā laikā manas atmiņas par bērniņu nav sliktas vai šausmīgas, jo bērniem prātā piedzīvojumi, daudz kas šķiet interesants un saistošs. Biju saņņotāja, man patika pusdienlaikā gulēt zem lielajiem kļavu kokiem un skatīties, kā saules zaķīši spēlējas lapotnēs. Pēc horoskopa esmu tipisks auns, bet nevis aita. Uzskatu sevi par pozitīvu romantiķi, nebiedrojos ar vaimanātājiem. Saku, ka nav nevis rožu bez ērkšķiem, bet gan ērkšķu bez rozēm. Ar tādu skatu vienmēr esmu gājusi pa dzīvi. Mums katram šai saulē tā ir tikai viena un, kā izrādās, nemaz tik gara nav.

Sirds aicinājums

Jau no mazām dienām Mārite esot lielajā mājās istabā salikusi uz krēsliem lellītes un tās mācījusi, vadot stundu. No māsiņas ņemot piemēru, Mārite agrā vecumā iemācījās lasīt — varbūt no tā radusies doma par vēlmi nākotnē strādāt skolotājas darbu.

— 1955. gadā, kad piedzima brālītis, no Vējavas pārcēlāmies uz Jumurdu. Tur sāku iet skolā kopā ar māsu. Tā bija brīnišķīga skola, atceros šos gadus ar ļoti pozitīvām emocijām. 1. klases skolotāja bija Ārija Rudzīte, toreiz 1. un 3. klase bija apvienotas, mācījās kopā. Tāpat 2. un 4. klase. Visus uzdevumus ātri izdarīju un sapratu, daudz ko iemācījos no vecāko klašu bērniem. Man labi paveicās sacerējumu rakstīšana un dzejoļu skaitīšana, tos deklamēju skolas

Kopā ar skolēniem aizvadītie gadi piepildījuši sirdi ar siltumu.

Foto no personiskā arhīva

pasākumos. Grāmatas, literatūra arī ļoti patika. Izlaidumā direktore teica: „Es ļoti gribēju zināt, kas tu dzīvē būsi, sekošu līdzī.” Atbildēju viņai, ka būšu skolotāja. Pēc 8. klases beigšanas devos uz Ērgļu vidusskolu, kas tolaik bija ļoti izslavēta. Arī šajā izglītības iestādē strādāja brīnišķīgi skolotāji, tai skaitā direktore Nellija Ziediņa. Pēc padomju parauga vidusskolā bija jāmacās tikai divi gadi, un skolotāji vaimanāja, ko lai mums māca, kā lai trīs vidusskolas gadus mūsos „saliek” divu gadu laikā. Beidzot vidusskolu, skaidri zināju, ka būšu skolotāja. Ērgļos strādāja brīnišķīga latviešu valodas skolotāja Alma Zaltāne, viņa mani uz to mudināja. Izdomāju, ka studēšu Liepājā. Bija bailes doties uz Rīgu, nešķīta, ka tikšu galā. Mamma arī mani mudināja uz tālāku izglītošanos. Viņa bija lepna un neatkarīga sieviete, un mammai šķīta, ka es Vējavā būšu pirmā ar augstāko izglītību. Iestājipārbaudījumos pietrūka viena punkta, un es netiku augstskolā. Gadu pavadīju mājās, strādāju fermā. Arī mammas māsa turpat strādāja. Man spēka bija gana, visus lauku darbus pratu veikt jau no bērna kājas. Fermā bulļus katru mēnesi sēvēra un maksāja par dzīvsvāra pieaugumu. Sapelnīju labu naudu skolai. Nākamajā gadā

devos uz augstskolu atkal. Tolaik kursēja lidmašīna, es lidoju uz Liepāju. Tiku uzņemta, mācījos nopietni. Ja universitātē mācīja vairāk „tīro” filoloģiju, tad Liepājā sagatavoja praktiskajam darbam skolā. Pēc augstskolas absolvēšanas 1971. gadā apprecējos un bija jāmeklē darbs. Esmu ekstrēmiste, taču tajā pašā laikā arī bailīga. Braucu uz Izglītības nodaļu, vīrs pavadīja. Viņš Madonu zināja, jo tolaik strādāja par autobusa šoferi. Izglītības nodaļas vadītājs piedāvāja divas skolas — Mētrienā un Liezērē. Nezināju nevienu. Liezēres skola atklāta 1969. gadā, tā bija pavisam jauna. Netālu speciāli pedagogiem uzcelta daudzdzīvokļu māja. Tas mani vilināja, turklāt, paskatoties kartē, secināju, ka Ozoli, kur atradās skola, nav tālu no Vējavas. Tā nu piekritu strādāt Liezēres skolā. Mani sagaidīja skolotāja Velta Čirulniece, izvadāja pa telpām, arī skolotāju istabā ievēda un parādīja skolotāju sarakstu. Tajā atradu Rasmus un Jāņa Ozoliņu vārdus. Viņi bija mani skolas biedri Ērgļos.

Līdzpaņemtās atmiņas

Visus darba gadus Mārite atceras ar prieku. Strādājot Liezēres pamatskolā viņai bijuši vairāk nekā 120 kolēģi. Gadu gaitā skolu

vadījuši vienpadsmit direktori, un no katra Mārite kaut ko aizgūvusi vai iemācījusies. To pašu viņa saka par kolēģiem. Liels ir prieks, ka skolā kā pedagogi atgriezies arī vairāki kādreizējie absolventi.

— Anda Līce ir rakstījusi, ka skolotāja profesija ir kā gūsts, un es tam piekritu. Arī tad, kad skolotājs vairs nestrādā skolā, šis gūsts tomēr tevi tur tādā kā aplokā, no kā nevar tikt ārā. Un nevajag arī. Šis ir pozitīvs zīmogs. Mūžā esmu vadījusi ļoti daudz kāzu un arī pavadījusi cilvēkus pēdējā gaitā. Klausoties mani, daudzi teikuši — laikam esmu skolotāja, — teic Mārite.

Garā darba mūža laikā viņa mācījusi dažādu paaudžu un laikmetu bērnus, un katrs laikmets, kā viņa saka, atstājis savu nospiedumu.

— Padomju gados daudz ko nedrīkstēja, nevarēja, bija jārunā pretī savai sirdsapziņai un jādarot, kas tika uzspiests. Cik nu varējām un pratām, izvairījāmies no tā. Savulaik pieļāvu daudzas kļūdas, par kurām audzēkņiem esmu atvainojusies. Ir nepatīkami, ka rīkojos nepareizi un nepedagoģiski. Pateicoties tam, ko esmu iemācījusies no skolēniem, daudz ko pārvērtēju. Salīdzinot mūsdienu bērnus ar tā laika skolēniem, nevar nepamanīt, ka mainījies disciplīnas jautājums, attieksme pret darbu un mācībām. Protams, izmaiņas redzamas un jūtamas arī vecāku attieksmē. Bieži domāju, vai viegli būt jaunam? Mūsdienu bērniem ir visādas iespējas — viņi var mācīties, ceļot, parādīt sevi sportā un citos novirzienos, kas Latvijā un pasaulē arī veiksmīgi tiek darīts, un es par to priecājos. Viņi var izteikt savu viedokli, bet tajā pašā laikā jaunībai ir arī smagā puse. Tehnoloģiju pārbagātība atstāj negatīvu ietekmi; ir viegli pieejamas narkotikas, alkohols, kas izraisa atkarības. Ne visiem jauniešiem pietiek spēka tam turēties pretī. Un vēl — bērniem ir jāļauj izbaudīt bērniību, jo tā paiet ļoti ātri. Mēs bieži vien viņus steidzinām, tādējādi liekot kļūt pieaugušiem ātrāk, nekā tam jānotiek.

Pirms diviem gadiem no Liezēres pārcēlos uz Ventspilī, bet par brīnumu šajā pilsētā iedzīvojos ātri. Dzīvoju Pārventā, kas ir kluss rajons, esmu lasītāja bibliotēkā, līdzdarbojos senioru organizācijā, aktīvi apmeklēju koncertus un teātra izrādes. Kopš studiju laikiem nav iespējams aizmirst jūru, un tagad tā ir tepat blakus. Apkārt bērni un mazbērni, esmu jau vecvecmāmiņa septiņus mēnešus vecajai Kristiānai. Ja man būtu jāpārceļas uz šejieni no dzimtajiem „Jesperiem”, solis būtu daudz smagāks. Taču no Liezēres aiziet nebija tik grūti. Mans maks nekad nav bijis pilnāks par sirdi, un sirds pieņem to, kas ir jāpieņem.

Liktenarhīvs. Tradīcijas

No nejaušības līdz aicinājumam – dzīve, kas veltīta cilvēku sapratnei caur socioniku

AGRITA NUSBAUMA-KOVALEVSKA

Socionika ir personības tipu teorija, kas pēta, kā cilvēki uztver informāciju, pieņem lēmumus un veido attiecības ar citiem. Mūsdienās socionika tiek izmantota dažādās jomās, piemēram, personības izpētē, komandas veidošanā un komunikācijas uzlabošanā.

Madoniete **VELTA LĪVIJA MIKELSONE** ar sirdi ir socionikā, un tas viņai ir ne tikai vaļasprieks, bet arī dzīvesveids. Kundze ir Latvijā pazīstama socionikas eksperte, konsultante un grāmatu autore, kura tiek uzskatīta par vienu no šīs nozares aizsācējām un galvenajām popularizētājām mūsu valstī. Viņas darbība ir cieši saistīta ar cilvēku personības tipu izpēti un savstarpējo saderību.

— Mana dzīve lielākoties sastāv no dārza un socionikas. Ēst gatavošana vairs nav mana nodarbe, bet par privāto dzīvi es nerunāju. Ar socioniku iepazīnos pavisam nejauši. Pēc profesijas esmu veterinārārste. Savulaik no Madonas pārcēlos uz Rīgu, bet ko tur darīt ar veterinārārsta diplomu? Tā gadījās, ka astrologs pateica, ka man tas viss bija paredzēts — dzīvesvietas maiņa, dzīves uzdevums — ziedoties citu labā. Vispirms nodibināju iepazīšanās aģentūru, sāku likt pārus, bet nesakrita saderības. Tā gluži nejauši iepazīnos ar sievieti, kura bija izmācījusi socioniku, bet šajā jomā nestrādāja, — atminas Velta Līvija Miķelsone. — Caur mani sākās socionikas pielietošana darba vietās, piemēram, personāla daļas vadībā, sašķirot nevis pēc diploma, bet pēc rakstura tipa. Socionika mani ļoti aizrāva. Sāku aizdomāties, kas cilvēkiem traucē veidot attiecības, kopdzīvi. Arī pašai liktenis bija lēmis piedzīvot vairākas kopdzīves. Izanalizēju tās visas un sāku mācīties. Vispirms pašmācības ceļā. Kad sarakstīju savu pirmo grāmatu, caur to sāku mācīt arī citus, un tā pagāja 32 gadi. Sāku brukt uz Kijevu, dabūju bakalaura grādu, tad maģistra grādu. Tagad man ir goda doktora grāds socionikā. Tas tika piešķirts 2019. gadā. Visus gadus esmu mācījusi un pilnveidojusies. Esmu apguvusi arī citu zinātni, kas papildina socioniku. 1993. gadā mans astrologs teica, ka darbošos zinātnē un patiešām tam neticēju. Tomēr viss izvērtās citādāk.

Sešas grāmatas

2004. gadā tika izdota pirmā Veltas Līvijas Miķelsones grāmata "Nepārveido sevi, tikai uzzini, kas esi!". Tā ir iedvesmojošs ceļvedis tiem, kas meklē ceļu pie sevis, nevis cenšas iekļauties svešos rāmjos. Tā ir balstīta autore izlgādējā pieredzē, strādājot ar cilvēka personības izziņāšanu. Šobrīd jau ir izdotas sešas grāmatas, pēdējā

Dārzs un socionika ir Veltas Līvijas Miķelsones divas vislielākās sirdslietas.

Foto — AGRIS VECKALNIŅŠ

no tām ir e-grāmata.

— Pirmo grāmatu Latviešu biedrības namā atvēra un prezentēja Jānis Streičs. Tas manā dzīvē bija viens no svarīgākiem notikumiem, jo visa mana turpmākā dzīve līdz šodienai saistījās un saistās ar socioniku. Uz prezentāciju bija ieradusies daudzi Latvijas dižgari — aktieri, politiķi, žurnālisti, — pastāsta Velta Līvija. — Pēdējā grāmata ir digitāla. Diemžēl grāmatu izdošana nav lēta. Aprēķinot izmaksas, ar izdevēju secinājām, ka summa ir liela un cilvēki tik dārgu grāmatu nepirks. Šobrīd grāmatas vairs nav nopērkamas, tās noteikti var atrast bibliotēkās. Varu teikt, ka manas grāmatas lasa 42 valstīs. Ir prieks, ka socionika cilvēkus interesē un aizrauj. Tomēr šīs grāmatas nav lasāmas kā romāni — jāatrod savs tips un jālasa par sevi. Socionika palīdz praktiski — saprast cilvēkus, viņu stiprās puses un piemērotību. Piemēram, darba vidē tas ļauj cilvēku novietot tur, kur viņš patiešām var sevi realizēt. Es turpinu darīt to, kas mani piepilda — socioniku. Tā man dod enerģiju. Es redzu cilvēkus, viņu tipus, un man gribas palīdzēt — iedot virzienu, sapratni.

Velta Līvija seko līdzīgai aktuālajam un izmanto arī digitālo vidi.

— Ar interesi izmantoju da-

toru, internetu un arī mākslīgo intelektu. Uzturu savu mājaslapu, rakstu, analizēju. Mani pārsteidz, cik precīzi tas spēj atbildēt — balstoties uz gadiem krātu informāciju. Tas kļūst par dialoga partneri, kas ne tikai atbild, bet arī uzdod jautājumus un rosina domāt, — uzsver kundze.

Dzīves ceļš atved atpakaļ uz Madonu

— Socionikā ļoti aktīvi darbojos Rīgā. Bija savs darba kabinets mājās. Sākoties kovida pandēmijai, baidījās saslimt un viss apsika. Vēl pirms tam mēģināju nākt dzīvot uz Madonu, tomēr īsti nevarēju te nodzīvot un 2018. gadā atgriezos atkal Rīgā. To, ka būs pandēmija, neviens nevarēja paredzēt. Nevarēju to visu pieņemt un tā 2021. gadā atgriezās Madonā. Pārdevu Rīgas dzīvokli un ar dēla palīdzību tika uzcelta šī māja. Dzīve kļuvusi ļoti steidzīga, un socionika ir mazliet pamesta. Tomēr es bez socionikas nevaru dzīvot. Ja cilvēks dzīvē ir redzējis vairāk un gājis tālāk, ir grūti atgriezties iepriekšējā vidē. Sarunas vairs nesaista — ikdienišķas lietas, baumas, virspusējas tēmas. Rīgā to nejutu tik izteikti. Vienmēr esmu bijusi pamanīta, bet ne tāpēc, ka to īpaši meklētu. Ikvienam ir

nepieciešams sarunu biedrs savā limenī. Reiz, garlaicības vadīta, izlasīju, ka skolās darbojas karjeras konsultanti. Aizdomājos, ja socioniku mācītu skolās, cilvēkiem būtu vieglāk izvēlēties profesiju un partnerus. Socionika izdala 16 rakstura tipus un 16 attiecību veidus. No tā atkarīgs, vai cilvēki šķiras vai sadzīvo, — skaidro kundze. — 82 gadu vecumā izdomāju skolai uzdāvināt visu, kas saistās ar socioniku. Sazinājos ar Madonas novada Izglītības nodaļu, ar Jolantu Pabērzu. Izstāstīju savu vēlni. Tiesa, viņa atzina, ka par socioniku nav neko dzirdējusi. Pēc ieteikuma sazinājos ar Madonas pilsētas vidusskolas karjeras konsultanti Kristīni Aizpurvi. Tika uzrunāti citi novada karjeras konsultanti, un tā patlaban vadu viņiem lekcijas socionikā. Šobrīd to apgūst desmit karjeras konsultanti. Plānojam šo kursu noslēgt 22. maijā. Pēc tam būs arī izlaidums, kas būs pirmais Latvijā. Uz to aicināšu arī citus socionikus, kuru darbs Latvijā ir ļoti nozīmīgs. Esmu priecīga, ka skolotājas ar interesi un nopietnību klausās un mācās. Neskatoties uz laiku un pārmaiņām, man vissvarīgākais paliek nemainīgs — dziļas sarunas, domāšana un iespēja dalīties ar to, ko esmu sapratusi.

Prieks acīm un dvēselei

Velta Līvija Miķelsone teic, ka viņai ir divas sirdslietas — socionika un dārzs. Bez šīm divām lietām ikdienu nav iedomājama. Tāpēc kundze ir izvēlējusies dzīvi privātmājā ar plašu pagalmu, kuru rotā krāšņas puķu dobes.

— Kad 2022. gada 7. martā ienācu savā mājā, viss pagalms bija ar granti. Pati ar ķerpu pārvedu 7 tonnas melnzemes un rudenī sāku iekopt puķudobes, — stāsta Velta Līvija Miķelsone. — Tā dzīvē sanācis, ka bez puķēm dzīvot es nevaru. Tagad tās tik skaisti zied, tomēr man labāk patīk, ka ziedi ir dārzā, nevis vāzē. Nupat vējš bija nolauzis hiacintes, ieliku vāzē, bet skaistums bija īslaicīgs. Laikam pārāk lielas temperatūras svārstības.

Velta Līvija reiz pat saņēmusi jautājumu, kas tik skaisti izveidojis viņas dārzu.

— Izstāstot, ka visu darīju pati, pat saklausīju neticību un tajā pašā laikā arī apbrīnu. Neesmu mācījusi neko, kas saistīts ar dārzniecību vai dārzu ierīkošanu, tas viss man nāk no sirds. Esmu daudz lasījusi par šo tēmu. Lai puķu dārzs izdotos, tomēr ir jāzina, kuriem augiem patīk ēna, kuriem saule, kas ar ko kopā skaisti izskatās. Svarīgi saprast, kā kombinēt augus. Visiem ir skaidrs, ka priekšplānā nevar likt garos augus un aizmugurē īsos. Iespējams, ka šis talants ir iedzimts. Mamma ļoti mīlēja dārzus, tomēr jāteic, ka ļoti maz kas iedzīst no vecākiem. Izskats jā, bet ne tips. Atminos, sen atpakaļ kāds agronoms teica, ka viņam ir diploms, bet tik taisnas vagas gan nemāk izveidot. Uzskatu, ka diploms dod zināšanas nevis talantu, — pārliecību pauž Velta Līvija.

Pagalms ir plašs, prasa lielas rūpes. Postu nodara arī meža zvēri.

— Aizvadītajā gadā daudzus košumkrūmus apgrauza stirnas. Rezultātā teritoriju nācās iežogot ar pamatīgu sētu. Diemžēl klāt ir vecums un nevaru visu izdarīt. Samazinu puķu dobes. Arī dobjū maliņas veidoju citādāk. Iespējams, ka tā neizskatās moderni vai nav pareizi, bet ērti gan. Tādā veidā ierobežoju nezāļu iekļūšanu puķudobēs, — padomā dalās Velta Līvija Miķelsone. — Tomēr katrs dara tā, kā diktē viņa socioniskais tips. Puķu dobes, lai gan prasa smagu darbu, rada arī skaistumu, īpaši vēlāk, kad viss būs pilnā plaukumā!

AGRITA NUSBAUMA-KOVALEVSKA

Možs un vesels

Dzīve kustībā: "Mani iedvesmo dejas un ceļojumu prieks"

INESE ELSIŅA

— Man kustība vienmēr ir patīkusi — jau kopš bērnības, kad ar prieku skrēju, lēkāju, gāju ganos un piedalījos dažādās fiziskās aktivitātēs, kas deva enerģiju, brīvības sajūtu un patiesu prieku, — saka madoniete Janīna Krieviņa (attēlā). — Atceros, ka jau mazajās klasēs skolā piedalījos dažādos skatuviskos pasākumos.

Reiz bija jāuzstājas marles svārciņos, jāveic dažādi vingrojumi, tai skaitā izpildot tiltiņu. Un skatītāji toreiz teica: "Kāda lokana meitene!" Vēlāk vidusskolā vairāk apguvu balles jeb sporta dejas. Tautiskās dejas sāku dejojot pēc tam, kad pabeidzu mācības un uzsāku strādāt Cēsaines pusē, kur piedalījos Kraukļu deju kolektīvā.

Dejot man joprojām ļoti patīk, un šī draudzība ar kustību ir saglabājusies visu mūžu, kļūstot par neatņemamu ikdienas daļu, kas sniedz gan iedvesmu, gan spēku un palīdz uzturēt līdzsvaru starp ķermeni un prātu.

— No kuras puses īsti nāc, kur mācījies, un kādas ir tavas saknes?

— Esmu Latgales meitene, mācījos Sīļukalna pamatskolā, pēc tam Varakļānu vidusskolā. Skolas laikā man ļoti patika matemātika un rasēšana, vēlējos kļūt par skolotāju, bet isi pirms skolas absolvēšanas par tālāko ceļu nez kāpēc sāku šaubīties — vai visu, ko zinu, varēšu iemācīt arī skolēniem? Tāpēc ar draudzeni pēc izlaiduma devāmies uz Rīgu, izpētījām, kur varētu studēt, un izvēlējos Rīgas kooperatīvo tehnikumu, jo tur bija arī labas kopmitnes. Sākumā gribēju studēt *ekonomistos*, bet ekonomistu grupa tai gadā nenokomplektējās, tāpēc man piedāvāja studēt grāmatvežu programmu un uzreiz 2. kursā. Tā nu šajā tehnikumā apguvu grāmatvedību, un vēlāk visu mūžu esmu strādājusi patērētāju kooperācijā, bijusi grāmatvede, arī ekonomiste un galvenā grāmatveža vietniece Madonas rajona patērētāju biedrību savienībā. Esmu strādājusi arī sagādes kantorī. Katrā ziņā darbs visu laiku man ir bijis profesijā. Kad pašai bija 55 gadi, Biznesa augstskolā "Turība" ieguvu profesionālo bakalaura grādu, jo kādā brīdī pavadīja informācija, ka grāmatvedis nedrīkstēs parakstīt bilanci, ja nav augstākās izglītības. Tagad joprojām turpinu strādāt, bet tikai tik daudz, lai būtu laiks maniem sievišķīgajiem vaļaspriekiem.

— Dzīve parasti mainās pēc bērna piedzimšanas. Kā bija tev?

— Kad piedzima bērni, dzīve, protams, mainījās — primāri vajadzēja rūpēties par ģimeni. Vēlāk, kad pārcēlos uz dzīvi Madonā, kaut strādāju divos darbos, centos nepamest fiziskās aktivitātes — regulāri gāju uz vingrošanas nodarbībām, un kustība vienmēr bija dabiska un vajadzīga nodarbe.

— Kā šobrīd ar to veicas — kur pavadī savas brīvās stundas?

— Jau vairākus gadus deju divos kolektīvos — Madonas novada kultūras centra senioru deju kolektīvā "Atvasara" un deju grupā "Madonas dāmas". Mēģinājumi notiek divas reizes nedēļā: pirmdienās — "Dāmām", trešdienās — "Atvasarai". Tas prasa disciplīnu un rūpīgu laika plānošanu, jo jāseko koncertu un pasākumu grafikam. Kolektīvā jābūt atbildīgai pret citiem un saņemtiem pienākumiem. Protams, jābūt arī gatavai koncertiem, ko uztveru kā svētkus, un jāpieliek pūles, lai viss mēģinājums un koncertos izdotos labi.

Cenšos saskaņot mēģinājumus ar citiem pienākumiem, un, ja esmu kam piekritusi, vienmēr piedalos un, cik vien iespējams, kopīgos pasākumus neizlaižu. Protams, ir reizes, kad ceļojums vai kāds cits neatliekams uzdevums patraucē, bet kopumā esmu atbildīga un visur, kur ieplānots, esmu ar saviem deju kolektīviem.

— Vai esi bijusi arī vispārējos dziesmu un deju svētkos?

— Rīgā, vispārējos dziesmu un deju svētkos esmu piedalījusies apmēram trīs reizes. Sākums bija ar Cēsaines kori, kurā dziedāju laikā, kad dzīvoju Kraukļos. Mūsu kori tolaik diriģēja Harijs Šulcs. Savukārt pēdējie vispārējie dziesmu un deju svētki, kuros piedalījos, bija 2023. gadā ar Madonas novada kultūras centra deju kolektīvu "Atvasara". Kopā ar Madonas kolektīviem piedalos arī dažādos izbraukumos un sadraudzības koncertos. Pieredze mums ir bagāta — daudz uzstāšanās, kas rada īpašu prieku un arī satraukumu.

— Ko dejošana tev nozīmē šobrīd, un kā tā ietekmē tavu labsajūtu, emocijas, veselību?

— Dejošana man dod gan kustību prieku, gan lielisku pašsajūtu, palīdz atbrīvoties no ikdienas stresa un ļauj izpaust savas emocijas brīvā un radošā veidā. Tā palīdz gūt līdzsvaru, īpaši tāpēc, ka mans ikdienas darbs ir sēdošs. Pēc dejošanas jūtos daudz labāk, uzlabojas gan fiziskā, gan emocionālā labsajūta — kad izdancojos, gribas smaidīt, pieaug dzīvesprieks.

— Kā uzturi savu fizisko aktivitāti ārpus dejas?

— Pie kustībām allaž piedomāju — piemēram, ekskursiju laikā vienmēr viesnīcās uz numuriņu nebraucu ar liftu, bet kāpju pa kāpnēm. Kaut būtu jāuzkāpj līdz piektajam, sestajam stāvam, to daru

Foto — AGRIS VECKALNIŅŠ

ejot. Ekskursijās bieži vajadzīgs ātrs solis, esmu kāpusi arī kalnos, un to uztveru ar prieku.

Došanās ceļā — tas ir ieradums vēl kopš skolas laika. Pirmais tālākais brauciens man bija uz Maskavu kopā ar tehnikuma grupu. Arī vecāki vienmēr mani tajā ir atbalstījuši. Lai cik viegli vai grūti iztikt pašiem, piemēram, kad vajadzēja kabatas naudu ekskursijai uz Maskavu, tētis pat atsūtīja vairāk, nekā lūdzu. Tagad daudzus gadus ceļoju kopā ar draugiem vai deju kolektīva domubiedriem, gandrīz katru gadu ieplānoju kādu tālāku braucienu.

Šie izbraukumi man devuši pārliecību, ka ekskursijās redzētais, izjustais ir tas, ko neviens nevar atņemt — tā ir pieredze un atmiņas, kas paliek uz mūžu.

— Kādas valstis un vietas esi apceļojusi, un kādi iespaidi ir palikuši no tālākiem ceļojumiem?

— Esmu apceļojusi daudz vietu, bet tālākie ceļojumi bija uz Dienvidāfriku un Taizemi. Dienvidāfrikā pārsteidza cilvēku attieksme un dzīvesprieks, arī Taizemē iedzīvotāji izskatās laimīgi un draudzīgi. Salīdzinot var redzēt, kā dažādu valstu pamatiedzīvotāju attieksme atšķiras. Manuprāt, cilvēku sirsnību ietekmē arī siltais klimats — dienviņu zemēs, kur daudz saules, cilvēki ir atvērtaki un smaidīgāki. Saule patiešām ietekmē un dara cilvēkus saulainākus.

— Jau vairākus gadus dodies arī uz žurnāla "Ieva" radošās nometnes salidojumiem. Kā tas sākās?

— "Ievas" nometnē nokļuvu pēc trīs pieteikšanās reizēm — pirmajās divās mani neizvēlējās, bet uzrakstot pieteikuma vēstuli trešo reizi, tiku uzaicināta. Manu pieteikuma vēstuli iepazīšanās vakarā pat citēja. Ši tikšanās notika Salacgrīvā, kur sieviešu žurnāla "Ieva" simts abonētāju pulcējās uz nedēļu garām aktivitātēm. Viss notika bez telefoniem, tikai vakarā drīkstēja sazināties ar ģimeni. Tur bija dažādas meistarklases, nodarbības ar zinošiem cilvēkiem dažādās jomās, arī fiziskās aktivitātes un darbiņi. Šī nedēļa sniedza daudz pozitīvu emociju, iespēju atvērties, socializēties un gūt jaunu pieredzi. Pēc aizvadītās vasaras mēs —

Deja "Atvasarā" un "Madonas dāmās".

Foto no personiskā arhīva

grupa, kas bijām Salacgrīvā, — tiekamies joprojām. Jau sešpadsmit gadus katru gadu citā Latvijas vietā ierodamies uz salidojumu. Parasti esam ap 15 līdz 20 dalībnieču, un tikšanās notiek ikreiz citur — vietā, kur kāda no dalībniecēm uzņemas to organizēt.

Tikšanās laikā parasti paveicam arī kādu labu darbu pansionātā vai bērniem bāreņiem. Pagājušā vasarā, piemēram, sastādījām augļu kokus Rūdolfa Blaumaņa muzejā "Braki". Apmeklējam arī tuvākās ražotnes vai uzņēmumus, iepazīstam vietējos uzņēmējus un ražotājus.

Šovasar mums salidojums notiks Dobelē. Ja viss sakritis un neradīsies kas cits, septembrī būšu tur.

— Pastāsti, lūdzu, par savu ģimeni — par attiecībām ar mazbērniem un mazmazbērniem!

— Esmu ļoti pateicīga par to, ka man ir divi dēli, pieci mazbērni un divi mazmazbērni. Atvasēm bieži sanāk palīdzēt gan ikdienas lietās, gan pieskatīšanā. Viņu vecāki ir ļoti korekti — vienmēr pajautā,

kādi man pašai ir plāni. Neslēpšu, ka aktīva līdzdalība mazbērnu un mazmazbērnu dzīvē man sagādā patiesu prieku un gandarījumu. Uzskatu, ka labāk, lai mazie pavada laiku ar mani, nevis svešu aukli.

Mazbērni tāpat ir ļoti aktīvi — puikas apmeklē robotikas un basketbola pulciņus, viena mazmazmeita dejo, otra vēl iet *dārziņā*, bet arī tur piedalās dažādās aktivitātēs un uzstājas, piemēram, ar deju vai flautas spēli.

Starp citu, man ir bijusi iespēja dejojot uz vienas skatuves kopā ar mazmeitu. Mēs abas uzstājāmies Madonas estrādē un arī deju kolektīva "Atvasara" jubilejas koncertā. Tā bija ļoti sirsnīga un aizkustinoša pieredze redzēt, kā bērns jau var tik daudz.

— Ko sarunas noslēgumā vēlies novēlēt "Stara" lasītājiem?

— Visiem cilvēkiem novēlu, lai viņi ir laimīgi un lai ir veseli! Tas noteikti ir iespējams, uzturot možu garu, regulāri kustoties un domājot labas domas. Uzskatu, ka lielais vairums cilvēku arī savā būtībā ir labi.

MAF
Mediju atbalsta fonds

"Mediju atbalsta fonda" ieguldījums no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par pielikuma "Iedvesmai nav vecuma" saturu atbild SIA "Laikraksts STARS". #SIF_MAF2025